

Nr 159

Utlåtande i anledning av väckta motioner om översyn av det statliga kommittéväsendet.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Wallentheim m. fl.* (I: 49) och den andra inom andra kammaren av herr *Allard m. fl.* (II: 58), har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att det statliga kommittéväsendet utifrån i motionerna angivna synpunkter görs till föremål för översyn och att frågan om inrättandet av kommittéhus ånyo prövas.

Vidare har i en inom första kammaren av herr *Dahlén* väckt motion (I: 540) yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att det statliga kommittéväsendet överses bl. a. utifrån de synpunkter som angivits i motionen.

Beträffande motiveringarna för de ifrågavarande yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 49 och I: 540.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtande avgivits av *statskontoret*, som anfört följande.

Såsom av motionerna framgår har frågan om en rationalisering av kommittéväsendet varit aktuell vid skilda tillfällen under en följd av år. Förslag till åtgärder i sådant hänseende har sålunda bl. a. framlagts av trycksakskommittén i dess år 1949 avgivna betänkande (SOU 1950: 25) och av 1949 års rationaliseringsutredning i dess år 1950 avgivna betänkande (SOU 1950: 8). Förslagen i fråga, för vilka redogörelse lämnats i allmänna beredningsutskottets utlåtande 1954: 6, innebar bl. a. att till motverkande av dubbelarbete mellan olika kommittéer ett särskilt centralt organ skulle inrättas inom Kungl. Maj:ts kansli för samordning av hela kommittéväsendet. Samordningsorganets uppgift skulle härvid i första hand vara att hålla överblick över avlämnade kommittébetänkanden samt direktiven för arbetande kommittéer. Enligt trycksakskommitténs förslag borde samordningsorganet (av kommittén benämnt utredningskansliet) även biträda vid utredigering av betänkanden samt i de fall, då i utredningsarbetet tillgång erfordrades å exempelvis statistisk expertis, förmedla anlitaandet av dylik expertis.

För att i görligaste mån befria kommittéerna från sådana uppgifter som låge vid sidan av det egentliga utredningsarbetet lämnades i förslagen vidare rekommendationer om åtgärder i servicefrämjande syfte. I betänkandena räknades sålunda med att betydande fördelar härutinnan skulle vin-

nas därest för flertalet kommittéer ett särskilt kommittéhus inrättades med ett större antal arbetsrum samt några sammanträdeslokaler. Inom de gemensamma lokalerna borde vidare plats beredas för kontors- och vaktpersonal. Stencileringsrum och gemensamt referensbibliotek finge även anordnas. Då det icke vore rationellt att kommittésekreterare i många fall finge ägna mycken tid åt sådant praktiskt bestyr som anskaffande av skrivhjälp, möbler, böcker, kontorsutensilier m. m. ansåg vidare rationaliseringsutredningen att dylika uppgifter skulle kunna läggas på statsdepartementens organisationsavdelning (enligt trycksakskommitténs förslag på utredningskansliet).

De sålunda berörda förslagen föranledde, såsom av motionerna framgår, icke några omedelbara åtgärder från statsmakternas sida. Vid anmälan av förslagen i fråga för 1951 års riksdag (statsverksprop., bil. 2, gemensamma frågor, s. 33) uttalade sålunda föredragande statsrådet att åtgärder för en bättre samordning, varav behov måste anses föreligga, i första hand borde ankomma på de departement, som tillkallat kommittéerna samt på de konsultativa statsråden, vilka granskade samtliga kommittédirektiv. För underlättande av en överblick över arbetets gång inom de skilda kommittéerna avsågs att ålägga dessa att, innan det egentliga utredningsarbetet påbörjades, uppgöra och till vederbörande departement överlämna en plan för arbetet. Beträffande det påtalade, av statsrådet jämväl vitsordade behovet av ökad service åt kommittéerna i skilda avseenden, finge det enligt statsrådets mening ankomma på det departement som tillkallat en kommitté att lämna denna erforderligt stöd och biträde samt därvid i gör-ligaste mån tillhandahålla kommittén erforderlig skrivhjälp, utrustning m. m. Statsdepartementens organisationsavdelning förutsattes i viss omfattning kunna biträda departementen i sådana angelägenheter.

De motioner, som härefter väckts i riksdagen med yrkanden om översyn av kommittéväsendet ur rationaliseringssynpunkt har hitintills icke föranlett någon riksdagens åtgärd. Beträffande de uttalanden som härvid gjorts av allmänna beredningsutskottet må erinras, att utskottet i utlåtande 1954: 6 beträffande den då änyo aktualiserade frågan om inrättande av ett centralt utredningskansli ansåg det mera sannolikt, att ett hänföra-nde av samordningsuppgifter m. m. till de särskilda departementen och de konsultativa statsråden i enlighet med statsmakternas nyssberörda ståndpunktstagande vore att rekommendera. Såvitt utskottet vore bekant följdes utvecklingen på ifrågasatt område kontinuerligt och med uppmärksamhet inom Kungl. Maj:ts kansli. Med hänsyn härtill syntes utskottet någon översyn av ifrågasatt art icke då vara påkallad. Ej heller i utlåtande 1959: 1 ansåg sig utskottet böra förordna ifrågasatt översyn av kommittéväsendet. Även om visst fog förelåge för kritiken om risk för dubbelarbete inom kommittéerna borde syftet med ifrågasatt motion enligt utskottets mening bäst tillgodoses genom en kontinuerligt verksam övervakning och samordning. I betänkandet Regeringsarbetet (SOU 1958: 14) hade författningsutredningen bl. a. föreslagit inrättandet av ett centralt organ för vissa interna frågor rörande regeringsarbetet. På detta organ, regeringskansliet, skulle det, framhöll utskottet, uppenbarligen ankomma bl. a. att handha verksamheten för övervakning och samordning av utredningsarbetet. Behandlingen av detta förslag borde enligt utskottets mening avvaktas.

Med hänsyn till utredningsväsendets betydelse som grund för samhällslivets utveckling bör givetvis enligt statskontorets mening möjligheterna

till en rationalisering av kommittéarbetet väl tillvaratagas. Samordningsfrågorna torde härvid intaga en framskjuten plats. De skäl som vid 1959 års riksdag ansågs motivera att någon översyn av kommittéväsendet då icke borde komma till stånd, nämligen behandlingen av författningsutredningens förslag, torde alltjämt få anses bärande. Framhållas må, att förslag om inrättande av ett centralt regeringskansli av författningsutredningen senast upptagits i dess delbetänkande VI Sveriges statsskick (SOU 1963: 16 och 17), varöver statskontoret avgivit utlåtanden den 12. 12. 1963 och 13. 2. 1964.

Beträffande frågan om tillgodoseendet av service åt kommittéerna i skilda hänseenden innebar statsmakternas ovanberörda ställningstagande att det får ankomma på vederbörande departement att lämna kommittéerna erforderligt stöd och biträde. I anslutning härtill må framhållas att enligt direktiven har åt departementsutredningen uppdragits att bl. a. överväga frågan om sammanförande av departementens mera servicebetonade uppgifter (exempelvis beträffande arbetslokalerna, materielanskaffning och städning) till ett för departementen gemensamt organ. En dylik reform bör rimligtvis bli till fördel även för kommittéverksamheten.

Vad särskilt lokalfrågan angår vill statskontoret i förevarande sammanhang framhålla, att enligt vad under hand upplysts beredes för närvarande i byggnadsstyrelsen genom särskild arbetsgrupp framläggandet av en redogörelse beträffande nuvarande lokalförhållanden för de statliga förvaltningsorganen m. fl. i Stockholm jämte plan för lösning av lokalförsörjningen i fråga under överskådlig tid. De för kommittéverksamheten förhyrda lokalerna skulle omfattas av redogörelsen. Man bör således enligt statskontorets mening kunna utgå från att frågan om tillgodoseendet av lokalbehovet för kommittéerna kommer att närmare övervägas vid prövningen av lokalförsörjningsplanen i fråga. Särskild framställning härutinnan — såsom i motionsparet yrkats — läres följaktligen icke vara påkallad.

Statskontoret vill slutligen i anledning av vad i motionen I: 540 anförts angående det statistiska arbetet i kommittéerna erinra om det förslag till nämnd för statistikfrågor, som av delegationen för statistikfrågor framlagts den 15. 10. 1963 och över vilket statskontoret avgivit yttrande den 3. 1. 1964. Vid utarbetandet av detta förslag, som bl. a. åsyftar en utsträckning av samordningen av den statliga statistikproduktionen till att omfatta även den statistiska verksamheten utanför statistiska centralbyrån, har delegationen särskilt pekat på föreliggande risker för ineffektiv utformning av statistik som utföres av eller på beställning av kommittéer och andra tillfälliga organ. Ett genomförande av intentionerna i detta förslag, som ännu torde vara beroende av Kungl. Maj:ts prövning, skulle uppenbarligen vara ägnat att undanröja de i motionen berörda mindre tillfredsställande förhållandena beträffande det statistiska arbetet i kommittéerna.

Utskottet. Såsom av utredningen i ärendets framgång har frågan om en rationalisering av det statliga kommittéväsendet varit aktuell vid skilda tillfällen under en följd av år. Beträffande nu aktuella överväganden av beskaffenhet att kunna påverka bedömningen av nämnda fråga har statskontoret pekat på författningsutredningens förslag om inrättande av ett centralt regeringskansli, det inom departementsutredningen pågående arbetet, särskild undersökning inom byggnadsstyrelsen rörande lokalförsörjningen samt förslag rörande samordning av den statliga statistikproduktionen. Så-

vitt utskottet kan finna får syftet med de föreliggande motionsyrkandena anses i allt väsentligt tillgodosett genom de åtgärder som sålunda redan vidtagits eller kan väntas komma till stånd. Då utskottet med hänsyn härtill inte anser påkallat att riksdagen nu gör framställning till Kungl. Maj:t i ämnet vill utskottet emellertid uttala, att utskottet förutsätter att frågan om rationalisering och samordning av kommittéernas arbete följs med uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida. Vad särskilt beträffar frågan om kommittéernas lokalbehov är det enligt utskottets mening angeläget att densamma ägnas ingående överväganden, givetvis under hänsynstagande till härutinnan föreliggande krav från ämbetsverks och andra myndigheters sida. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anfört.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 49 och II: 58 samt I: 540, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 10 november 1964

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 162.